

Summary

C. muelleriana which was found only once in Belgium and 6 times in the Netherlands is reported here from several new localities in both countries. The species is very probably common in most parts of the two countries and not restricted to the lower mountains as suggested by K. Mueller.

∴

VERDERE AANWINSTEN VOOR DE MOSFLORA VAN SCHIERMONNIKOOG

door B.O. van Zanten

In juni 1965 heb ik, tijdens een excursie met studenten in de biologie uit Groningen, mossen kunnen verzamelen op Schiermonnikoog. Hierbij bleken weer een aantal nieuwe soorten voor het eiland te zijn. Het zijn de volgende:

1. Bryum bicolor Dicks. No. 3241, Schiermonnikoog-west, aan de noordvoet van de zuidelijke stuifdijk, in kleine plukjes tussen uitgestrekte vegetaties van *Pottia heimii*, fertiel. In de bladoksels bevonden zich vele gemmen. Volgens Margadant zou het dan *f. gracilentum* (Tayl.) Podp. zijn, maar de andere kenmerken, zoals Dixon die opgeeft, kloppen niet. Bij de gewone vorm van *B. bicolor* kunnen volgens Dixon soms ook gemmen voorkomen.
2. Bryum caespiticium Hedw. var. badium (Ruth.) Brid., No. 3241 (det. Kolvoort / Van Zanten), achter Vredenhof op een vochtig, zandig paadje, fertiel.
3. Bryum angustirete Kindb. (syn. *B. pendulum* (Hornsch.) Schimp.), No. 3242, zandige vlakte ten noorden van de Kobbeduinen, fertiel.
4. Campylopus fragilis (Brid.) B.S.G., No. 3243, enkele kleine plukjes op de rand van afgeplagd stuk in het

Arnica-weitje.

5. Ceratodon purpureus (Hedw.) Brid. f. obtusifolius (Limp.) Moenk., No. 3245, op vlier in de duinen ten westen van de boerderij van Talsma, enkele plukjes gemengd met de gewone vorm.
6. Dicranella cerviculata (Hedw.) Schimp., No. 3246, zeer veel op afgeplagde stukjes in het Arnica-weitje, fertiel.
7. Tortella flavovirens (Bruch) Loesk., No. 3255, op vochtige, moerassige grond achter de boerderij van Talsma.
8. Zygodon viridissimus (Hedw.) R. Brown var. vulgaris (Malt.) Crundw., No. 3257, enkele plukjes op vlier in de duinen ten westen van de boerderij van Talsma.
9. Calypogeia muelleriana (Schiffn.) K. Muell., No. 3258, bosrand ten noorden van het Arnica-weitje, op vochtige, beschaduwde grond tussen *Pellia epiphylla*.
10. Cephaloziella rubella (Nees) Warnst., No. 3260, op vochtig paadje achter de boerderij van Talsma.
11. Lophozia excisa (Dicks.) Dum., No. 3263, op vochtig paadje achter de boerderij van Talsma.

In het Arnica-weitje in het Groenglop waren enkele stukjes afgeplagd, waarop zich een zeer weelderige mosvegetatie heeft ontwikkeld. De voornaamste soorten waren *Dicranella cerviculata*, *Pohlia nutans*, *Pellia epiphylla* en *Polytrichum commune*.

In een vroeger artikeltje heb ik van het boswalleetje ten noorden van het Arnica-weitje *Pellia endiviaefolia* opgegeven, ook *Pellia epiphylla* kwam in de naaste omgeving daarvan voor (2). Het zou daarom aardig zijn om de pH van de verschillende substraten te bepalen, daar *P. endiviaefolia* uitgesproken basiphil is terwijl *P. epiphylla* een basische bodemreactie mijdt. De heer D. Otsen van het Planten-oecologisch Laboratorium in Haren is zo vriendelijk geweest om de pH te bepalen. Het bleek dat de pH op plaatsen waar *P. epiphylla* groeide varieerde tussen 3 en 3,5, terwijl de grond waar *P. endiviaefolia* groeide een pH had van 4-4,5. De planten op grond met pH 4,5-5 vertonen meestal plotse ling versmalde uiteinden aan het thallus, hetgeen ook het geval was bij het materiaal dat daar eerder verzameld was. Het vroegere materiaal was steriel of had alleen antheri-

diën waarom ik dacht dat het 2-huizig was. Ik nam dus aan dat we te doen hadden met *P. endiviaefolia*. Bij het nieuwe materiaal van de grond met pH 4,5-5 waren nu ook enkele planten welke antheridiën en een involucreum hadden van het epiphylla type. De planten met de versmalde thallusuiteinden behoren dus toch tot *P. epiphylla*. Ook de pH van 4,5-5 wijst op *P. epiphylla*. Het is nu dus zeker dat *P. endiviaefolia* niet op of bij het Arnica-weitje voorkomt. Bijeen nauwkeurig onderzoek van de versmalde thallusuiteinden bleek dat deze de karakteristieke vertakking welke zo opvallend is in *P. endiviaefolia* misten. Het is dus wel mogelijk om de vorm van *P. epiphylla* met versmalde thallusuiteinden, ook indien het materiaal steriel is, van *P. endiviaefolia* te onderscheiden.

Achter de boerderij van Talsma werd nog een *Bryum* verzameld (No. 3244) welke, ondanks het aanwezig zijn van enkele rijpe kapsels, grote moeilijkheden opleverde bij het determineren. Het exostoom vertoonde nl. in veel gevallen perforaties, soms een groot aantal per tand, andere tanden, soms van hetzelfde kapsel hadden weer geen tanden. Ook waren de tanden soms erg onregelmatig van vorm. Vanwege de perforaties kwam ik met determineren (met Nyholm) uit op *Bryum salinum* Hag. Deze soort is echter synoecisch, hetgeen niet het geval was in mijn exemplaren. Bovendien verschilden de sporen zeer sterk in grootte, hetgeen zou kunnen wijzen op een bastaard waarvan een deel der sporen steriel is. Ik heb het materiaal opgestuurd aan E. Nyholm in Stockholm. Zij was ook van mening dat het een hybride was, waarvan één der ouders best *B. salinum* zou kunnen zijn en de andere eventueel *B. pendulum*. Om in deze zaak klaarheid te brengen is het nodig om kweekproeven te gaan uitvoeren.

Calypogeia trichomanis (L.) Cord. staat zowel in het verslag van de excursie der Bryol. Werkgroep in 1962 (5) als in mijn artikelje over nieuwe mossen (2) voor Schiermonnikoog vermeld. Aangezien beide artikelen zijn verschenen voordat de Nederlandse bryologen C. muelleriana gingen onderscheiden zullen beide opgaven wel foutief zijn. Mijn eigen opgave bleek bij contrôle zelfs veranderd te moeten worden in *Calypogeia fissa* (L.) Radd., een soort welke nog niet eerder gevonden was op Schiermonnikoog.

Aulacomnium palustre (Hedw.) Schwaegr. var. *imbricatum* B.S.G. in het verslag der Bryol. Werkgroep vermeld, is niets anders dan een vorm van *A. palustre* met vrij stompe blaadjes en zeer korte stengels en lijkt in het geheel niet op var. *imbricatum*.

- (1) Meyer, J., Buxb. 17, 1/2, p. 27-28, 1963.
- (2) Van Zanten, B.O., Buxb. 17, 3/4, p. 101-102, 1963.
- (3) Meyer, J., Buxb. 18, 1/2, p. 32, 1964.
- (4) Van Zanten, B.O., Buxb. 18, 3/4, p. 76-78.
- (5) Barkman, J.J. en Touw, A., Buxb. 16, 1/2, p. 1-23, 1962.

Summary

In this article 12 taxa are recorded for the first time for the isle of Schiermonnikoog (No. 1-11 and *Calypogeia fissa*). *Aulacomnium palustre* var. *imbricatum* and probably *Calypogeia trichomanis* have to be dropped from the flora of the island.

∴

BOEKBESPREKINGEN

Jeanne Gillet-Lefebvre - Contribution à l'étude systématique des Plagiotheciaceae de la flore belge.

Als deel XXXV (afl. 1) verscheen in de serie "Bulletin van de Rijksplantentuin Brussel" (uitg. Ministerie van Landbouw België) deze bijdrage van de Plagiotheciaceae welke 61 pagina's omvat. Deze moeilijke groep, waaraan ook reeds door Barkman de nodige aandacht is besteed (Buxb. 1957 11e jrg. no 3/4 pag. 13-29), wordt hierin uitvoerig behandeld. Na een inleiding, waarbij o.a. gewezen wordt op het doel van deze verhandeling, namelijk een herziening van de systematiek der Belgische Plagiotheciaceae en de geografische verspreiding van de verschillende soorten in België, volgt de